<u>અસ્વીકરણ:</u> સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

[૨૦૧૧] ૩ એસ.સી.આર. ૨૮૦

રાનુ હઝારિકા અને અન્ય

વિ.

આસામ રાજ્ય અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નં. ૨૧૫૩ ઓફ ૨૦૧૧ વગેરે.)

ફેબ્રુઆરી ૨૮, ૨૦૧૧

[ડી.કે. જૈન અને એચ.એલ. દત્તુ, ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ]

આસામ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (પ્રોવિન્શિયલાઈઝેશન) (એમેન્ડમેન્ટ)

રૂલ્સ, ૨૦૦૫:

શિક્ષક તાલીમ – એલિમેન્ટરી/પ્રાથમિક શાળાઓ – સુધારેલા નિયમો જે

શિક્ષક તાલીમમાં ડિપ્લોમાની જરૂરિયાતને બદલે એવી જોગવાઈ કરે છે કે તાલીમબદ્ધ ઉમેદવારોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે – હાઈકોર્ટે સુધારાને એનસીટીઈ એક્ટ અને રેગ્યુલેશન ૨૦૦૧ થી વિરુદ્ધ હોવાને કારણે અમાન્ય ઠેરવ્યો, પરંતુ રાજ્ય સરકારને ભરતી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવાની છૂટ આપી – ઠેરવ્યું: હાઈકોર્ટનો નિર્ણય, જે રાજ્ય સરકારને ૨૦૦૫ ના સુધારેલા નિયમોના આધારે શરૂ થયેલી ભરતી પ્રક્રિયા ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપે છે, જેને તેણે પોતે ગેરકાયદેસર જાહેર કરી છે, તે સ્પષ્ટપણે બચાવવા યોગ્ય નથી – હાઈકોર્ટ રાજ્ય સરકારને ગેરકાયદેસરતા ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી શકતી નથી – હાઈકોર્ટ સમક્ષ ૨૦૦૫ ના સુધારેલા નિયમોને ટકાવી રાખવામાં નિષ્ફળ ગયા પછી, રાજ્ય માટે તે સુધારેલા નિયમો હેઠળ ભરતી પ્રક્રિયા આગળ વધારવી અયોગ્ય છે, જેમને રદબાતલ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે, ખાસ કરીને જ્યારે તે મુદ્દા પર હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર તેના દ્વારા પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી – હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨–૧૨–૨૦૦૫ ની રોજગાર સૂચના મુજબ પસંદગી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે રાજ્યને આપવામાં આવેલી મંજૂરી રદ કરવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત સૂચના (તારીખ ૦૨–૧૨–૨૦૦૫) પણ રદ કરવામાં આવે છે. આસામ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (પ્રોવિન્શિયલાઇઝેશન) રૂલ્સ, ૧૯૭૭ – નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન (ડિટરમિનેશન ઓફ મિનિમમ ક્વોલિફિકેશન ફોર રિક્રૂટમેન્ટ ઓફ ટીચર્સ ઇન સ્કૂલ્સ) રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૦૧ – નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૯૩.

હાઇકોર્ટ સમક્ષ આસામ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (પ્રોવિન્શિયલાઇઝેશન) (એમેન્ડમેન્ટ) રૂલ્સ, ૨૦૦૫ ને પડકારતી રીટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા રાજ્ય સરકારે જોગવાઈ કરી હતી કે એલિમેન્ટરી/પ્રાથમિક શાળાઓમાં શિક્ષકોની નિમણૂકમાં તાલીમબદ્ધ ઉમેદવારોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે, અને પરિણામે ૨.૧૨.૨૦૦૫ ની રોજગાર સૂચના બહાર પાડવામાં આવી હતી. રીટ પિટિશનરોનો કેસ હતો કે આસામ રાજ્યમાં, માર્ચ ૧૯૯૯ માં, બે વર્ષના સમયગાળાનો પ્રી–સર્વિસ શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જેનાથી ડિપ્લોમા એવોર્ડ મળે છે અને ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ ૧૪–૪–૧૯૯૯ ના રોજ અખબારોમાં પ્રકાશિત થયેલી જાહેરાત દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવતો હતો. ઉપરોક્ત જાહેરાતમાં, એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે શિક્ષણમાં ડિપ્લોમા મેળવવા માટેનો પ્રી–સર્વિસ તાલીમ અભ્યાસક્રમ, જેના માટે અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી, તે નજીકના ભવિષ્યમાં આવનારી ખાલી જગ્યાઓ સામે એલિમેન્ટરી શાળાઓમાં શિક્ષકો તરીકે ભરતી થનાર વ્યક્તિઓની વ્યાવસાયિક કુશળતામાં સુધારો કરવા માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. મોટાભાગના રીટ પિટિશનરોએ ઉપરોક્ત સૂચના/જાહેરાતને પગલે ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમમાં જોડાવા માટે અરજી કરી હતી અને ડિપ્લોમા મેળવવા માટે બે વર્ષનો અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કર્યો હતો. વર્ષ ૨૦૦૦ માં ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમની શરૂઆત પછી, કુલ ૯૦૦ વ્યક્તિઓના બે

બેચોએ અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કર્યો, લાયકાત મેળવી અને ડિપ્લોમા મેળવ્યો. જોકે, રાજ્ય સરકારે વર્ષ ૨૦૦૩ થી અભ્યાસક્રમ બંધ કરી દીધો હતો. હાઇકોર્ટે જોકે આસામ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (પ્રોવિન્શિયલાઇઝેશન) (એમેન્ડમેન્ટ) રૂલ્સ, ૨૦૦૫ ને નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૯૩ અને નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન (ડિટરમિનેશન ઓફ મિનિમમ ક્વોલિફિકેશન ફોર રિક્રૂટમેન્ટ ઓફ ટીચર્સ ઇન સ્કૂલ્સ) રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૦૧ થી વિરુદ્ધ હોવાને કારણે અમાન્ય ઠેરવ્યા હોવા છતાં, રાજ્ય સરકારને ૨.૧૨.૨૦૦૫ ની રોજગાર સૂચનાને અનુસરીને શરૂ કરવામાં આવેલી ભરતી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવાની છૂટ આપી. વ્યથિત થઈને, રીટ પિટિશનરોએ અપીલ દાખલ કરી.

અપીલ મંજૂર કરતા, કોર્ટે ઠેરવ્યું:

૧.૧ નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૯૩ ની પ્રસ્તાવનાથી તે સ્પષ્ટ છે કે તે દેશભરમાં શિક્ષક શિક્ષણ પ્રણાલી વગેરેમાં આયોજિત અને સંકલિત વિકાસ; અને ધોરણો અને માપદંડોની યોગ્ય જાળવણી પ્રાપ્ત કરવાના ઉદ્દેશ્યથી ઘડવામાં આવ્યો હતો. એક્ટની કલમ ૩૨(૨)(ડી)(આઈ) હેઠળ એનસીટીઈ ને આપવામાં આવેલી સત્તાના ઉપયોગમાં, તેણે નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન (ડિટરમિનેશન ઓફ મિનિમમ ક્વોલિફિકેશન ફોર રિક્રૂટમેન્ટ ઓફ ટીચર્સ ઇન સ્કૂલ્સ) રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૦૧ ઘડ્યા, જે

એલિમેન્ટરી/પ્રાથમિક શાળાઓના સંદર્ભમાં, અન્ય બાબતોની સાથે, બે વર્ષથી ઓછા ન હોય તેવા સમયગાળાની બેઝિક શિક્ષક તાલીમમાં ડિપ્લોમા ઓફ સર્ટિફિકેટ અથવા બેચલર ઓફ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (બી.ઈ.ઈડી) ની જોગવાઈ કરે છે. [પેરા ૩ અને ૫] [૨૮૪–ઈ; ૨૮૫–સી–ઈ]

૧.૨ હાઈકોર્ટનો નિર્ણય, જે રાજ્ય સરકારને ૨૦૦૫ ના સુધારેલા નિયમોના આધારે શરૂ થયેલી ભરતી પ્રક્રિયા ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપે છે, જેને તેણે પોતે ગેરકાયદેસર જાહેર કરી છે, તે સ્પષ્ટપણે બચાવવા યોગ્ય નથી. એવું સ્પષ્ટપણે ઠેરવ્યા પછી કે "એનસીટીઈ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા વૈધાનિક નિયમોનું પાલન કરવાની જરૂરિયાત રાજ્ય સરકારના સત્તાવાળાઓની વિવેકબુદ્ધિ પર નિર્ધારિત કરી શકાય નહીં અને વૈધાનિક નિયમોમાંથી વિચલનને ન્યાયી ઠેરવવા માટે રાજ્ય પાસે કોઈ મજબૂત કારણ ન હતું, ગેરકાયદેસર નિયમો હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહી રદબાતલ હશે", હાઈકોર્ટ રાજ્ય સરકારને ગેરકાયદેસરતા ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી શકતી નથી. હાઈકોર્ટ સમક્ષ ૨૦૦૫ ના સુધારેલા નિયમોને ટકાવી રાખવામાં નિષ્ફળ ગયા પછી, રાજ્ય માટે તે સુધારેલા નિયમો હેઠળ ભરતી પ્રક્રિયા આગળ વધારવી અયોગ્ય છે, જેમને રદબાતલ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે, ખાસ કરીને જ્યારે તે મુદ્દા પર હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર તેના દ્વારા પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી. હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી આક્ષેપિત અવલોકન કાયદાના શાસન માટે સ્પષ્ટપણે

હાનિકારક હશે. જોકે તે સામાન્ય વાત છે કે અદાલતો રાહતને આકાર આપવામાં ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી શકે છે, પરંતુ, આવી વિવેકબુદ્ધિ ગેરકાયદેસરતાને કાયમી રાખવા અને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે ઉપયોગમાં લઈ શકાતી નથી. [પેરા ૧૬] [૨૮૯– ; ૨૯૦–એ–ડી]

એમ.આઈ. બિલ્ડર્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિ. રાધેશ્યામ સાહુ અને અન્ય ૧૯૯૯ (૩) એસસીઆર ૧૦૬૬ = (૧૯૯૯) ૬ એસસીસી ૪૬૪ – આધાર રાખ્યો.

૨. હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨–૧૨–૨૦૦૫ ની રોજગાર સૂચના મુજબ પસંદગી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે રાજ્યને આપવામાં આવેલી મંજૂરી રદ કરવામાં આવે છે અને ૦૨–૧૨–૨૦૦૫ ની સૂચના પણ રદ કરવામાં આવે છે. [પેરા ૧૭] [૨૯૦–ઈ]

કેસ લો સંદર્ભ:

૧૯૯૯ (૩) એસસીઆર ૧૦૬૬ | આધાર રાખ્યો | પેરા ૧૬

સિવિલ અપીલેટ અધિકારક્ષેત્ર: સિવિલ અપીલ નં. ૨૧૫૩ ઓફ ૨૦૧૧.

રીટ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૩૨૫૪ ઓફ ૨૦૦૬ માં ગુવાહાટી ખાતે ગુવાહાટી હાઈકોર્ટના તારીખ ૦૯.૦૪.૨૦૦૯ ના ચુકાદા અને આદેશથી.

સાથે

સી.એ. નં. ૨૧૫૪–૨૧૬૭ અને ૨૧૬૮–૨૧૭૦ ઓફ ૨૦૧૧.

આર.એફ. નરીમાન, અરુણાભ ચૌધરી, પાર્થિવ ગોસ્વામી, અનુપમ લાલ દાસ, ઋષિકેશ દાસ, પ્રવીણ ચતુર્વેદી, જ્યોતિ ચતુર્વેદી, અઝીમ એચ. લસ્કર, સચિન દાસ, અભિજિત સેનગુપ્તા, અવિજિત રોય (કોર્પોરેટ લો ગ્રુપ માટે) હાજર રહેલા પક્ષકારો માટે.

ડી.કે. જૈન, ન્યાયમૂર્તિશ્રી. ૧. રજા મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૨. અપીલોનો આ બેચ, રજાની મંજૂરી દ્વારા, ગુવાહાટી ખાતે ગુવાહાટી હાઇકોર્ટ દ્વારા અનુક્રમે તારીખ ૯ એપ્રિલ ૨૦૦૯, ૨૨ જૂન ૨૦૦૯, ૧૭ જુલાઈ ૨૦૦૯ અને ૧૮ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૯ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદાઓ અને આદેશોમાંથી ઉદભવે છે. આક્ષેપિત ચુકાદાઓ દ્વારા, હાઇકોર્ટે ઠેરવ્યું છે કે આસામ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (પ્રોવિન્શિયલાઇઝેશન) (એમેન્ડમેન્ટ) રૂલ્સ, ૨૦૦૫ (ટૂંકમાં "ધ એમેન્ડમેન્ટ રૂલ્સ, ૨૦૦૫") નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૯૩ (ટૂંકમાં "ધ એક્ટ") ની જોગવાઈઓ અને તેના હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમોની વિરુદ્ધ છે.

૩. હાઇકોર્ટ સમક્ષ રીટ પિટિશન દાખલ કરવા સુધીની ભૌતિક હકીકતો નીચે મુજબ દર્શાવી શકાય છે: નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન (ટૂંકમાં "ધ એનસીટીઈ") ની સ્થાપના વર્ષ ૧૯૭૩ માં સરકારના ઠરાવ દ્વારા શિક્ષક શિક્ષણ સંબંધિત તમામ બાબતો પર કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોને સલાહ આપવા માટે એક રાષ્ટ્રીય નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે કરવામાં આવી હતી. એનસીટીઈ ને સોંપવામાં આવેલી ભૂમિકા સંપૂર્ણપણે સલાહકારી સ્વભાવની હોવાથી, દેશમાં શિક્ષક તાલીમ સંસ્થાઓના ધોરણો અને તેમના અનિયોજિત વિકાસ પર તેની ખૂબ ઓછી અસર પડી હતી. તેથી, શિક્ષક તાલીમની વ્યવસ્થામાં ગુણાત્મક સુધારા કરવા માટે એનસીટીઈ ને સશક્ત બનાવવા માટે, વર્ષ ૧૯૯૩ માં, સંસદ દ્વારા એક્ટ ઘડવામાં આવ્યો હતો જે એનસીટીઈ ને વૈધાનિક માન્યતા આપે છે. એક્ટની પ્રસ્તાવનાથી તે સ્પષ્ટ છે કે તે આયોજિત અને સંકલિત વિકાસ; અને દેશભરમાં શિક્ષક શિક્ષણ પ્રણાલી વગેરેમાં ધોરણો અને માપદંડોની યોગ્ય જાળવણી પ્રાપ્ત કરવાના ઉદ્દેશ્યથી ઘડવામાં આવ્યો હતો.

૪. એક્ટની કલમ ૧૨ એનસીટીઈ ના કાર્યોની ગણતરી કરે છે. મુખ્યત્વે, તે જોગવાઈ કરે છે કે શિક્ષક શિક્ષણનો આયોજિત અને સંકલિત વિકાસ થાય અને તે સંદર્ભમાં તેના દ્વારા નિર્ધારિત યોગ્ય ધોરણો જાળવવામાં આવે તેની ખાતરી કરવા માટે એનસીટીઈ એ તેને યોગ્ય લાગે તેવા તમામ પગલાં લેવા તે તેની

ફરજ રહેશે. જે ઉદ્દેશ્ય માટે એક્ટ ઘડવામાં આવ્યો હતો તે પ્રાપ્ત કરવા માટે, કલમમાં સૂચિબદ્ધ અનેક કાર્યો એનસીટીઈ ને સોંપવામાં આવ્યા છે, જેમાં શાળાઓમાં અથવા માન્ય સંસ્થાઓમાં શિક્ષક તરીકે કામ કરવા માટે વ્યક્તિ માટે લઘુત્તમ લાયકાત અંગે માર્ગદર્શિકા નક્કી કરવાનો સમાવેશ થાય છે. એક્ટની કલમ ૩૨ એનસીટીઈ ને નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે. કલમ ૩૨ ની પેટા–કલમ (૨) નો સબ–ક્લોઝ (ડી) (આઈ) જોગવાઈ કરે છે કે એનસીટીઈ કલમ ૧૨ ના ક્લોઝ (ડી) હેઠળ શિક્ષક તરીકે કામ કરવા માટે વ્યક્તિ માટે લઘુત્તમ લાયકાત નક્કી કરી શકે છે. એક્ટની કલમ ૩૩ હેઠળ, એનસીટીઈ દ્વારા બનાવવામાં આવેલા નિયમો સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ મૂકવા જરૂરી છે અને આવા નિયમોની યોગ્ય મંજૂરી મળ્યા પછી અથવા સંસદ દ્વારા કરવામાં આવેલા ફેરફારો પછી જ નિયમો અસરકારક બને છે.

૫. એક્ટની કલમ ૩૨(૨)(ડી)(આઈ) હેઠળ એનસીટીઈ ને મળેલી સત્તાના ઉપયોગમાં, તેણે નિયમોનો એક સમૂહ ઘડ્યો, જે નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન (ડિટરમિનેશન ઓફ મિનિમમ ક્વોલિફિકેશન ફોર રિક્રૂટમેન્ટ ઓફ ટીચર્સ ઇન સ્કૂલ્સ) રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૦૧ છે. ઉપરોક્ત નિયમોની સૂચિમાં, વિવિધ સ્તરે શિક્ષકોની ભરતી માટે લઘુત્તમ શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક લાયકાતો નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. જ્યાં સુધી એલિમેન્ટરી/પ્રાથમિક શાળાઓનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી સૂચિ દ્વારા નિર્ધારિત લાયકાતો નીચે મુજબ

છે:

"(i) સિનિયર સેકન્ડરી સ્કૂલ સર્ટિફિકેટ.

(ii) બે વર્ષથી ઓછા ન હોય તેવા સમયગાળાની બેઝિક શિક્ષક તાલીમમાં ડિપ્લોમા ઓફ સર્ટિફિકેટ,

અથવા

બેચલર ઓફ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (બી.ઈ.ઈડી)"

ઉપરોક્ત નિયમોમાં વધુમાં વિચારણા કરવામાં આવી હતી કે હાલના ભરતી નિયમોમાં ત્રણ વર્ષના સમયગાળામાં ફેરફાર કરવામાં આવશે જેથી આવા નિયમોને નિયમોની સૂચિમાં નિર્ધારિત લાયકાતો સાથે સુસંગત બનાવી શકાય.

૬. આસામ રાજ્યમાં, માર્ચ ૧૯૯૯ માં, બે વર્ષના સમયગાળાનો પ્રી–સર્વિસ શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જેનાથી ડિપ્લોમા એવોર્ડ મળે છે અને ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ ૧૪ એપ્રિલ, ૧૯૯૯ ના રોજ અખબારોમાં પ્રકાશિત થયેલી જાહેરાત દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવતો હતો. ઉપરોક્ત જાહેરાતમાં, એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે શિક્ષણમાં ડિપ્લોમા મેળવવા માટેનો પ્રી–સર્વિસ તાલીમ અભ્યાસક્રમ, જેના માટે અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી, તે નજીકના ભવિષ્યમાં આવનારી ખાલી જગ્યાઓ સામે એલિમેન્ટરી શાળાઓમાં શિક્ષકો તરીકે ભરતી થનાર વ્યક્તિઓની

વ્યાવસાયિક કુશળતામાં સુધારો કરવા માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. સ્વીકાર્યપણે, મોટાભાગના રીટ પિટિશનરોએ ઉપરોક્ત સૂચના/જાહેરાતને પગલે ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમમાં જોડાવા માટે અરજી કરી હતી અને આમ, ડિપ્લોમા મેળવવા માટે બે વર્ષનો અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કર્યો હતો. વર્ષ ૨૦૦૦ માં ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમની શરૂઆત પછી, કુલ ૯૦૦ વ્યક્તિઓના બે બેચોએ અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કર્યો, લાયકાત મેળવી અને ડિપ્લોમા મેળવ્યો. જોકે, રાજ્ય સરકારે વર્ષ ૨૦૦૩ થી અભ્યાસક્રમ બંધ કરી દીધો હતો.

૭. એવું લાગે છે કે એનસીટીઈ ના આગ્રહ પર, આસામ રાજ્યે ૧૦ નવેમ્બર, ૨૦૦૫ થી આસામ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (પ્રોવિન્શિયલાઇઝેશન) રૂલ્સ, ૧૯૭૭ માં સુધારો કર્યો હતો. ઉપરોક્ત સુધારા દ્વારા, એનસીટીઈ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોમાં નિર્ધારિત મુજબ શિક્ષક તાલીમમાં ડિપ્લોમાની જરૂરિયાતને ફરજિયાત બનાવવાને બદલે, એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે તાલીમબદ્ધ ઉમેદવારોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે. સુધારેલા નિયમોની સૂચિ–૧ માં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે કે આવી પ્રાધાન્યતા શિક્ષકોની ભરતી માટેની પસંદગી પ્રક્રિયામાં તાલીમબદ્ધ શિક્ષકોને ૧૦ વધારાના ગુણના સ્વરૂપમાં હશે. ઉપરોક્ત સુધારો કર્યા પછી, ૨ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૫ ના રોજ અખબારોમાં એક રોજગાર સૂચના બહાર પાડવામાં આવી હતી જેમાં આસિસ્ટન્ટ ટીચરની ૫૩૭૨ જગ્યાઓ ભરવા માટે અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી.

નિર્ધારિત લઘુત્તમ શૈક્ષણિક લાયકાત ઉચ્ચતર માધ્યમિક હતી, જેમાં તાલીમબદ્ધ ઉમેદવારોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું હતું.

૮. શિક્ષકોની પસંદગી માટે ડિપ્લોમાની જરૂરિયાતને દૂર કરનારા ઉપરોક્ત સુધારાથી વ્યથિત થઈને, રીટ પિટિશનનો એક સમૂહ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એમેન્ડમેન્ટ રૂલ્સ, ૨૦૦૫ ને રદ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, અન્ય બાબતોની સાથે એ આધારે કે સુધારો એનસીટીઈ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા વૈધાનિક નિયમો સાથે સુસંગત ન હતો. ૨ ડિસેમ્બર ૨૦૦૫ ની જાહેરાતને રદ કરવાની માંગ પણ કરવામાં આવી હતી.

૯. રીટ કાર્યવાહીમાં, રાજ્યએ આ મુદ્દા પર પોતાનું સ્ટેન્ડ સ્પષ્ટ ન કરવાનું પસંદ કર્યું, કારણ કે ન તો તેના વતી કાઉન્ટર એફિડેવિટ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું કે ન તો હાઇકોર્ટ સમક્ષ તેનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા કાઉન્સેલને કોઈ સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી. આપેલી પરિસ્થિતિઓમાં, હાઇકોર્ટે રેકોર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે રીટ પિટિશનનો નિર્ણય લેવાનું આગળ વધાર્યું.

૧૦. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, આક્ષેપિત ચુકાદા દ્વારા, હાઇકોર્ટે એમેન્ડમેન્ટ રૂલ્સ, ૨૦૦૫ ને રદ કર્યા છે, અને આમ અવલોકન કર્યું છે:

"૧૫. આ કેસોના વર્તમાન જૂથમાં, જેમ કે પહેલેથી નોંધવામાં આવ્યું છે, રાજ્યએ ન તો એફિડેવિટ દાખલ કર્યું છે કે ન તો રાજ્યએ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ ચોક્કસ સ્ટેન્ડ લીધું છે. જાહેર હિત દ્વારા નિર્ધારિત કોઈ મજબૂત કારણો રાજ્ય દ્વારા જાહેર કરવામાં આવ્યા નથી જેથી કોર્ટ સમજી શકે કે સુધારાના નિયમોની જોગવાઈઓ, ભલે કાઉન્સિલ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોથી અલગ હોય, તે જાહેર હિતમાં સ્વીકાર્ય કારણો દ્વારા નિર્ધારિત છે. જોકે સુનાવણી દરમિયાન વિભાગના લર્ન્ડ સ્ટેન્ડિંગ કાઉન્સેલે નિર્દેશ આપ્યો છે કે આસામ રાજ્યમાં લોઅર પ્રાઈમરી શાળાઓમાં શિક્ષકોએ તેમની નિમણૂક પછી બેઝિક તાલીમ અભ્યાસક્રમમાંથી પસાર થવું જરૂરી છે અને જ્યાં સુધી ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી આવા શિક્ષકોને પગારના નિયમિત ધોરણ પર મૂકવામાં આવતા નથી, ઉપરોક્ત તથ્યો નિયમોની જોગવાઈઓનું પાલન અથવા નોંધપાત્ર પાલન ગણાઈ શકે નહીં કારણ કે નિયમો શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કરવાને પાત્રતાની સકારાત્મક શરત તરીકે નિર્ધારિત કરે છે જે સુધારાના નિયમોમાં સ્પષ્ટપણે ગેરહાજર છે. તેથી, નિયમોમાંથી ઉપરોક્ત વિચલનને ન્યાયી ઠેરવતા કોઈપણ મજબૂત કે ઉચ્ચ સંજોગો બતાવવામાં રાજ્યની નિષ્ફળતાને કોર્ટે આવા કારણોની ગેરહાજરી તરીકે સમજવી જોઈએ. આવી પરિસ્થિતિમાં, કાઉન્સિલ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા વૈધાનિક નિયમોનું પાલન કરવાની જરૂરિયાત આસામ રાજ્ય સરકારના સત્તાવાળાઓની વિવેકબુદ્ધિ પર નિર્ધારિત કરી શકાય નહીં. તે ઉપરાંત, કાઉન્સિલ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા

(સિક) નિયમો પ્રાથમિક સ્તરે શિક્ષણની ગુણવત્તા વધારવાની અસર ધરાવે છે અને તેથી વિચલનને ન્યાયી ઠેરવવા માટે કોઈ મજબૂત કારણના અભાવે, કોર્ટ એવા અર્થઘટનની તરફેણમાં ઝુકાવ રાખશે જે રાજ્યમાં ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણના કારણને આગળ વધારે.

૧૬. પરિણામે અને અગાઉની ચર્ચાઓના પ્રકાશમાં આસામ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (પ્રોવિન્શિયલાઇઝેશન) (એમેન્ડમેન્ટ) રૂલ્સ, ૨૦૦૫ ની જોગવાઈઓ જ્યાં સુધી તાલીમબદ્ધ શિક્ષકોને પ્રાધાન્ય આપવાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી તેને નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર્સ એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૯૩ અને તેના હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમોની જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ હોવાને કારણે અમાન્ય ઠેરવવામાં આવે છે. તેના પરિણામ સ્વરૂપે, હવે રાજ્ય સરકાર માટે ડિપ્લોમા એવોર્ડ મેળવવા માટે બે વર્ષના ગાળાની પ્રી–સર્વિસ શિક્ષક તાલીમ આપવા માટે તાલીમ સંસ્થાઓને પુનર્જીવિત કરવાની જવાબદારી રહેશે."

જ્યાં સુધી રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૨ ડિસેમ્બર ૨૦૦૫ ની જાહેરાત બહાર પાડીને શરૂ કરવામાં આવેલી ભરતી પ્રક્રિયાનો સંબંધ છે, જેમાં તાલીમબદ્ધ શિક્ષકોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું હતું, હાઇકોર્ટે અવલોકન કર્યું કે કારણ કે એમેન્ડમેન્ટ રૂલ્સ, ૨૦૦૫, જે હવે ગેરકાયદેસર અને એક્ટની વિરુદ્ધ હોવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું છે, તે જ્યારે ઉપરોક્ત જાહેરાત બહાર પાડવામાં આવી હતી ત્યારે અમલમાં હતા, જો રાજ્ય ઉપરોક્ત જાહેરાતને પગલે શરૂ કરવામાં આવેલી

ભરતી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે ઉત્સુક હોય, તો તે ઉપરોક્ત જાહેરાત મુજબ પૂર્ણ કરી શકાય છે. જોકે, આજથી અને ભવિષ્યમાં, લોઅર પ્રાઈમરી શાળાઓમાં શિક્ષકોની ભરતીની પ્રક્રિયાને નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર્સ એજ્યુકેશન (ડિટરમિનેશન ઓફ મિનિમમ ક્વોલિફિકેશન ફોર રિક્રૂટમેન્ટ ઓફ ટીચર્સ ઇન સ્કૂલ્સ) રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૦૧ દ્વારા નિર્ધારિત શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક લાયકાતની જરૂરિયાત સાથે સુસંગત હોવી પડશે.

૧૧. ૨ ડિસેમ્બર ૨૦૦૫ ની જાહેરાતના સંદર્ભમાં અવલોકનોથી વ્યથિત થઈને, ડિપ્લોમા ધારકો આ અપીલોમાં અમારી સમક્ષ છે.

૧૨. શરૂઆતમાં, તે નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે રાજ્ય સરકારે આક્ષેપિત ચુકાદાઓની ચોકસાઈ પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો નથી. જોકે, રાજ્ય વતી દાખલ કરવામાં આવેલા કાઉન્ટર એફિડેવિટમાં, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે ભરતી પ્રક્રિયાને આગળ વધારવામાં, જિલ્લા સમિતિઓ દ્વારા પસંદગી યાદી તૈયાર કરવામાં આવી હતી પરંતુ ઓબીબી શિક્ષકોના નિયમિતકરણ માટે દાખલ કરાયેલા કેસોના બીજા સેટમાં ગુવાહાટી હાઈકોર્ટ દ્વારા અમુક નિર્દેશોને કારણે તે પ્રકાશિત થઈ શકી ન હતી.

૧૩. અમે અપીલકર્તાઓ માટે હાજર રહેલા લર્ન્ડ સિનિયર કાઉન્સેલ આર.એફ. નરીમાન અને રાજ્ય માટે લર્ન્ડ કાઉન્સેલ અવિજિત રોયની સુનાવણી કરી છે.

૧૪. અપીલકર્તાઓના લર્ન્ડ કાઉન્સેલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એમેન્ડમેન્ટ રૂલ્સ, ૨૦૦૫ ને ગેરકાયદેસર જાહેર કર્યા પછી, હાઇકોર્ટ ૨ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૫ ની રોજગાર સૂચના દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી સમગ્ર પસંદગી પ્રક્રિયાને રદ કરવામાં ભૂલ કરી છે. એવું ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એકવાર એમેન્ડમેન્ટ રૂલ્સ, ૨૦૦૫, જેના આધારે ઉપરોક્ત સૂચના બહાર પાડવામાં આવી હતી, તેને રદબાતલ જાહેર કરવામાં આવ્યા પછી, હાઇકોર્ટ પાસે સમગ્ર ભરતી પ્રક્રિયા રદ કરવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ ન હતો.

૧૫. બીજી તરફ રાજ્ય માટે હાજર રહેલા લર્ન્ડ કાઉન્સેલે રજૂઆત કરી હતી કે કારણ કે હાઇકોર્ટે ૨ ડિસેમ્બર ૨૦૦૫ ની જાહેરાત દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી પસંદગી પ્રક્રિયાના સંદર્ભમાં નિર્ણય લેવાનું રાજ્ય પર છોડી દીધું હતું, રાજ્ય સરકારે તેની પોતાની સમજદારીથી ઉપરોક્ત પસંદગીઓ સાથે આગળ વધવાનું નક્કી કર્યું, જોકે પસંદ કરેલા ઉમેદવારોને નિમણૂક પત્રો હજુ સુધી આપવામાં આવ્યા ન હતા.

૧૬. બાબત પર અમારી ચિંતાપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી, અમે અભિપ્રાય ધરાવીએ છીએ કે હાઇકોર્ટનો નિર્ણય, જે રાજ્ય સરકારને ૨૦૦૫ ના સુધારેલા નિયમોના આધારે શરૂ થયેલી ભરતી પ્રક્રિયા ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપે છે, જેને તેણે પોતે ગેરકાયદેસર જાહેર કરી છે, તે સ્પષ્ટપણે બચાવવા યોગ્ય નથી. એવું સ્પષ્ટપણે ઠેરવ્યા પછી કે "એનસીટીઈ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા વૈધાનિક નિયમોનું પાલન કરવાની જરૂરિયાત રાજ્ય સરકારના સત્તાવાળાઓની વિવેકબુદ્ધિ પર નિર્ધારિત કરી શકાય નહીં અને વૈધાનિક નિયમોમાંથી વિચલનને ન્યાયી ઠેરવવા માટે રાજ્ય પાસે કોઈ મજબૂત કારણ ન હતું, ગેરકાયદેસર નિયમો હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહી રદબાતલ હશે", હાઇકોર્ટ રાજ્ય સરકારને ગેરકાયદેસરતા ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી શકતી નથી. ઓછામાં ઓછું કહીએ તો, અમે રાજ્ય સરકારના સ્ટેન્ડથી પણ આશ્ચર્યચકિત છીએ. હાઇકોર્ટ સમક્ષ ૨૦૦૫ ના સુધારેલા નિયમોને ટકાવી રાખવામાં નિષ્ફળ ગયા પછી, રાજ્ય માટે તે સુધારેલા નિયમો હેઠળ ભરતી પ્રક્રિયા આગળ વધારવી અયોગ્ય છે, જેમને રદબાતલ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે, ખાસ કરીને જ્યારે તે મુદ્દા પર હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર તેના દ્વારા પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી. અમે માનીએ છીએ કે હાઇકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી આક્ષેપિત અવલોકન કાયદાના શાસન માટે સ્પષ્ટપણે હાનિકારક હશે. જોકે તે સામાન્ય વાત છે કે અદાલતો રાહતને આકાર આપવામાં ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી શકે છે, પરંતુ, આવી વિવેકબુદ્ધિ ગેરકાયદેસરતાને કાયમી રાખવા અને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે

ઉપયોગમાં લઈ શકાતી નથી. (જુઓ: એમ.આઈ. બિલ્ડર્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિ. રાધેશ્યામ સાહુ અને અન્ય ૧)

૧૭. ઉપરના કારણોસર, અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે; હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૫ ની રોજગાર સૂચના મુજબ પસંદગી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે રાજ્યને આપવામાં આવેલી મંજૂરી રદ કરવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત સૂચના (તારીખ ૨ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૫) પણ રદ કરવામાં આવે છે.

૧૮. જોકે, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, અમે ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપતા નથી.

આર.પી.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used

for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.